

Τ.Ε.Ι ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ
(Πρώην ΔΙ.Κ.Σ.Ε.Ο.)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ
(ΕΙΚΟΝΙΚΗΣ)

ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΟΛΥΜΠΙΑ

Επιβλέπων καθηγητής

Τσουραμάνης Χρήστος

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2018

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, στην Ελλάδα, παρατηρείται μια ραγδαία αύξηση της Κοινωνικής Οικονομίας και των Κοινωνικών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερα, με την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, η παρουσία των κοινωνικών επιχειρήσεων και οι δραστηριότητες του Τρίτου Τομέα κρίνεται αναγκαία. Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας είναι να παροτρύνει εκείνες τις ομάδες, που βρίσκονται αντιμέτωπες με το φαινόμενο του αποκλεισμού και της ανεργίας, να δημιουργούν κοινωνικές επιχειρήσεις. Αυτές οι επιχειρήσεις θα πρέπει να υπακούουν στις οριζόμενες προϋποθέσεις, με σκοπό την επικράτηση της βιωσιμότητά τους και της ανταγωνιστικότητάς τους.

Η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας είναι πια διαδεδομένη και αναπτυσσόμενη, ενώ εμφανίζεται έντονο ενδιαφέρον για την επικράτησή των κοινωνικών επιχειρήσεων από μεγάλο αριθμό ατόμων, ευπαθών και μη αντίστοιχα ομάδων. Βασικός στόχος της παρούσας εργασίας αποτελεί η δυνατότητα κατανόησης των εννοιών «κοινωνική οικονομία, «οικονομική επιχειρηματικότητα» και «κοινωνική ευθύνη». Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα από την ολοκλήρωση της εργασίας και της μελέτη της είναι η κατανόηση της παρουσίας της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων, καθώς η εισχώρησή τους έχει πραγματοποιηθεί τόσο στην διεθνή οικονομία, όσο στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Επομένως, η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας, με την επικράτηση ευνοϊκών και κατάλληλων πλαισίων εφαρμογής, στην Ελλάδα κρίνεται αναγκαία για την καταπολέμηση της φτώχειας, των διακρίσεων αλλά και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς θα αποτελέσει μια σημαντική στρατηγική για την απασχόληση. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις θα πρέπει να προσεγγίζουν τα πλαίσια των δραστηριοτήτων της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, του κοινωνικού απολογισμού αλλά και του κοινωνικού ελέγχου.

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 1 ^ο : Χρήσιμες Έννοιες.....	6
1.1 Η έννοια της κοινωνικής οικονομίας	6
1.2 Η έννοια της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.....	8
1.3 Κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα	9
1.4 Κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση	13
Κεφάλαιο 2ο : Ίδρυση Κοινωνικής Επιχείρησης.....	16
2.1 Σύσταση Ίδρυτικής Ομάδας.....	16
2.2 Επιλέγοντας οικονομική δραστηριότητα	16
Κεφάλαιο 3ο: Διαδικασίες Υλοποίησης της Κοινωνικής Επιχείρησης.....	18
3.1 Επιλογή της νομικής μορφής	18
3.2 Διαμόρφωση του Κοινωνικού Επιχειρηματικού Σχεδίου.....	20
3.3 Φορολογικά και Ασφαλιστικά Θέματα.....	22
Κεφάλαιο 4 ^ο : Χρηματοδότηση	24
4.1 Δημόσιες πηγές χρηματοδότησης	24
4.2 Ευρωπαϊκά Προγράμματα	25
Συμπεράσματα	27
Βιβλιογραφία	31

Εισαγωγή

Τις τελευταίες δεκαετίες, ένας Τρίτος Τομέας συνεχώς αναπτύσσεται ανάμεσα στην αγορά και το παραδοσιακό κράτος. Αυτός ο τρίτος τομέας είναι ο τομέας της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, η οποία κάνει αισθητή τη παρουσία και τη σημασία της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Από τον 19ο αιώνα παρατηρείται η εμφάνιση των οργανώσεων κοινωνικής οικονομίας στις αναπτυγμένες χώρες σε οικονομικό επίπεδο. Παρουσιάζονται με τις μορφές της συνεταιριστικής επιχείρησης, του αλληλοβοηθητικού φορέα, της μη κερδοσκοπικής ένωσης και της συλλογικής επιχείρησης νομικού καθεστώτος αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας ή συνεταιρισμού. Η παρουσία της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής επιχείρησης είναι αποτέλεσμα της πετρελαϊκής κρίσης της δεκαετίας του '70 αλλά και της απομάκρυνσης του κεϋνσιανού οικονομικού μοντέλου, αν και είχε καταφέρει με επιτυχημένο τρόπο την συνύπαρξη της προνοιακής πολιτικής και της αναπτυξιακής πολιτικής.

Στην Ευρώπη παρουσιάστηκε συνεχής αύξηση του ποσοστού της ανεργίας και του ποσοστού της φτώχειας. Επιπλέον, ο κοινωνικός αποκλεισμός διευρύνθηκε σε σημαντικό ποσοστό, γεγονός που η ζήτηση των υπηρεσιών και των παροχών του κοινωνικού κράτους να επηρεαστούν ομοίως σε σημαντικό επίπεδο. Η επιρροή της οικονομικής αδυναμίας του κράτους και της απροθυμίας της αγοράς στην προσφορά των κοινωνικών αγαθών είναι, επίσης, σημαντική, καθώς συνετέλεσαν στη μη ανταπόκρισή τους στις νέες ανάγκες. Η παρουσία των ανωτέρων συνθηκών είχε σαν αποτέλεσμα την αναγκαία παρουσία και ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας εμφανίζεται πια η ανταλλαγή των αγαθών και των υπηρεσιών, η οποία δεν πραγματοποιείται μέσα στα πλαίσια του ιδιωτικού και του κρατικού τομέα. Επομένως, ο τομέας της κοινωνικής οικονομίας αποτελεί τον λεγόμενο Τρίτο Τομέα. Η κοινωνική οικονομία αποτελεί το σύνολο των δραστηριοτήτων που αφορούν το οικονομικό, επιχειρηματικό, παραγωγικό και κοινωνικό επίπεδο. Η ανάληψη των εν λόγω δραστηριοτήτων πραγματοποιείται από τα νομικά πρόσωπα ή τις ενώσεις προσώπων, με βασικό σκοπό το συλλογικό όφελος και την εξυπηρέτηση των γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων.

Επιπλέον, ο συλλογικός σκοπός στηρίζεται στην επιτυχή παρουσία της προστασίας των συλλογικών αγαθών και της προώθησης των συλλογικών δράσεων.

Στηρίζονται σημαντικά στις αναπτυξιακές, στις κοινωνικές και στις οικονομικές πρωτοβουλίες του τοπικού, του περιφερειακού ή ευρύτερου επιπέδου. Για παράδειγμα, ως κοινωνικές δράσεις αποτελούν οι οικολογικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, αφορά τις υπηρεσίες της αναδόμησης των προβληματικών συνοικιών, τις υπηρεσίες της περιβαλλοντικής διαχείρισης των αποβλήτων, τις υπηρεσίες βοήθειας προς τους ηλικιωμένους κλ.π.

Τέλος, σημαντική είναι και η άσκηση των δραστηριοτήτων που πραγματοποιείται από τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού στον τρίτο τομέα μέσα στα όρια της ιδιωτικής οικονομίας.

Η παρούσα διπλωματική εργασία χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας μας δίδεται η δυνατότητα να κατανοήσουμε τους όρους και τις σχετικές έννοιες της «επιχειρηματικότητας», της «επιχείρησης» και του «επιχειρηματία». Στο δεύτερο κεφάλαιο δίδεται ο ορισμός για την «κοινωνική οικονομία», ενώ παρουσιάζονται επιπρόσθετα οι ομάδες, οι στόχοι, τα χαρακτηριστικά και οι αρχές της κοινωνικής οικονομίας. Επιπλέον, γίνεται η ανάλυση του ορισμού της «κοινωνικής επιχειρηματικότητας», ενώ παρουσιάζονται και σε αυτή την περίπτωση τα χαρακτηριστικά, οι αρχές και τα πεδία δραστηριότητας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Επιπλέον, σε αυτό το κεφάλαιο δίδονται παραδείγματα για την παρουσία της κοινωνικής κοινωνίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα αλλά και σε άλλα κράτη μέλη της Ευρώπης. Στο τρίτο κεφάλαιο θα εξεταστεί η περίπτωση της ανάπτυξης μια εταιρείας ΚΟΙΝΣΕΠ στην περιοχή της Αμφιλοχίας.

Κεφάλαιο 1^ο:Χρήσιμες Έννοιες

1.1 Η έννοια της κοινωνικής οικονομίας

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η κρίση και ο μετασχηματισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας προκαλούν οδυνηρές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των πολιτών , οι οποίοι αυτόοργανώνονται αναπτύσσοντας συλλογικές πρωτοβουλίες στη βάση της αλληλεγγύης και της συνεργασίας έχοντας ως κύριο στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την κάλυψη αναγκών που δεν είναι σε θέση να καλύψουν ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας της οικονομίας. Η σύγχρονη δομή της οικονομίας περιλαμβάνει¹:

- 1 Τον δημόσιο τομέα , οποίος υποστηρίζει θεσμικά με υποδομές και επενδύσεις την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη,
- 2 Την ιδιωτική οικονομία, τον ιδιωτικό τομέα που λειτουργεί στα πλαίσια της αγοράς,
- 3 Την κοινωνική οικονομία

Η κοινωνική οικονομία λειτουργεί μέσα από την δυνατότητα που υπάρχει για συλλογικά συστήματα για εθελοντικές δράσεις , για κοινωνικές επιχειρήσεις και για δράσεις που δεν λειτουργούν κερδοσκοπικά , αλλά αποδίδουν οικονομικά διαρθρωτικά , αποδίδουν σε πεδίο κοινωνικό αλλά και οικονομικό.

Με τον όρο κοινωνική ή αλληλέγγυα οικονομία ορίζουμε εκείνες τις οικονομικές δραστηριότητες που προτάσσουν την ικανοποίηση των μελών τους και το κοινωνικό όφελος σε σχέση με το κεφαλαιουχικό κέρδος των ιδιοκτητών ή των μετόχων τους. Στην ουσία τους είναι συλλογικές δράσεις πολιτών που κατανοούν και αντιλαμβάνονται τις αρχές του συνεργατισμού όπως η εθελοντική και ανοιχτή σε όλους συμμετοχή, η αυτόνομη αλλά ταυτόχρονα δημοκρατική διοίκηση, η αλληλεγγύη μεταξύ των μελών, η κοινωνική πολιτιστική και οικολογική ευαισθησία και η κοινωνική αποτελεσματικότητα.

Στην πράξη υλοποιείται με μια ποικιλία θεσμικών μορφών όπως οι συνεταιρισμοί, οι σύλλογοι, τα κοινωφελή ιδρύματα και οι κοινωνικές επιχειρήσεις. Σε θεωρητικό επίπεδο η κοινωνική οικονομία βρίσκεται στο κέντρο του “τριγώνου”

¹ Borzaga, C. and Defourny, J. (2001), The Emergence of Social Enterprise, Routledge, Λονδίνο.

που σχηματίζουν οι τρεις κλασσικοί φορείς οικονομικής δράσης δηλαδή η αγορά, το κράτος και η κοινότητα. Αξιοποιώντας χαρακτηριστικά όλων αυτών των δράσεων με ευελιξία και ανθρωποκεντρική προσέγγιση, θεωρείται ένα σύγχρονος εναλλακτικός τρόπος οικονομικής βιωσιμότητας και ανάπτυξης ειδικά σε περιόδους πολιτικής και οικονομικής κρίσης όπως αυτή που βιώνει η χώρα μας, αλλά και πολλές άλλες οικονομίες στον παγκόσμιο χάρτη².

Πηγή: Pestoff (2004)

Πηγή: Αδάμ Σοφία (2014). Οδηγός Δημιουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων. Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ Ελλάδα, Θεσσαλονίκη

Ο Defourny οριοθετεί την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας δίνοντας τον ακόλουθο ορισμό, ο οποίος χρησιμοποιείται στις περισσότερες χώρες και έχει ως εξής:

«Η κοινωνική οικονομία περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από επιχειρήσεις και οργανισμούς, κοινωνίες αλληλοβοήθειας και

²Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.

σωματεία (ενώσεις), η ίδρυση και λειτουργία των οποίων διέπεται από τις ακόλουθες αρχές³:

- Σκοπό έχουν κυρίως την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία, παρά την επιδίωξη κέρδους,
- Έχουν ανεξάρτητη διοίκηση ,
- Εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψεως αποφάσεων,
- Αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και την εργασία έναντι του κεφαλαίου κατά την διανομή του εισοδήματος.»

Ένας άλλος ορισμός που χρησιμοποιείται πολύ συχνά για την κοινωνική οικονομία είναι: «Η κοινωνική οικονομία αποτελεί το χώρο της οικονομίας που βρίσκεται ανάμεσα στον Ιδιωτικό και Δημόσιο τομέα της οικονομίας και στον οποίο διεξάγονται οικονομικές δραστηριότητες με οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς και στόχους». Επίσης σύμφωνα με την Ε.Ε η κοινωνική οικονομία αναφέρεται και περιλαμβάνει συνεταιρισμούς, εταιρείες αλληλοβοήθειας και ενώσεις αλλά και τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης δραστηριότητες των οποίων ανταποκρίνονται σε κοινωνικές ανάγκες⁴.

1.2 Η έννοια της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας

Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας ή όπως αλλιώς ονομάζονται επιχειρήσεις της αλληλεγγύης, με βάση της επικράτησης της καινοτομίας, άρχισαν να επεκτείνονται σε νέα επίπεδα, όπως για παράδειγμα σε υπηρεσίες γειννίασης, σε υπηρεσίες αναδόμησης προβληματικών συνοικιών, σε υπηρεσίες εξυπηρέτησης και βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, σε υπηρεσίες ενσωμάτωσης ανθρώπων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, σε υπηρεσίες εμπορίου, σε υπηρεσίες περιβαλλοντικής διαχείρισης των αποβλήτων κ.λπ.

Η παρουσία της κοινωνικής οικονομίας αποσκοπούσε την επίτευξη των στόχων της αναφορικά στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής της απασχόλησης. Σε αρκετές χώρες της Ευρώπης, η δραστηριότητα των εν λόγω επιχειρήσεων οδήγησε στις προσδοκίες εκείνες που παρουσιάζουν ανώτερες

³Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας, Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.

⁴Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας, Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.

δυνατότητες από εκείνες που εμφανίζει το κράτος, αναφορικά με την παροχή υπηρεσιών γενικού οφέλους. Με τον όρο «κοινωνική επιχείρηση» αναφερόμαστε στην παρουσία εκείνων των επιχειρήσεων συλλογικού και μη κερδοσκοπικού ενδιαφέροντος, οι οποίες έχουν κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, επιδιώκουν την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, την καταπολέμηση της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την εξυπηρέτηση ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού και την κάλυψη αναγκών της ίδιας της κοινωνίας σε θέματα που αφορούν, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, την πρόνοια κ.λπ. Η λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων βασίζεται στη μορφή του Συνεταιρισμού, της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας, της Ομόρρυθμης Εταιρείας, της Ετερόρρυθμης Εταιρείας, της Εταιρείας Περιορισμένης Ευθύνης ή της Ανώνυμης Εταιρείας. Στην Ελλάδα, η επικρατέστερη μορφή είναι της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας⁵.

1.3 Κοινωνικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Με βάση τον νόμο 4019 του 2011, ο ορισμός που έχει δοθεί για την κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα κάνει αναφορά για το σύνολο εκείνων των κοινωνικών, οικονομικών, επιχειρηματικών και παραγωγικών δραστηριοτήτων, το οποίο σύνολο αναλαμβάνεται από πρόσωπα νομικά ή ενώσεις προσώπων και έχουν ως σκοπό την εξυπηρέτηση των κοινωνικών συμφερόντων σε γενικό επίπεδο αλλά και την επιδίωξη των οφελών σε συλλογικό επίπεδο. Η κοινωνική οικονομία παρουσιάζει ως βασικό φορέα της την κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση. Τα βασικά χαρακτηριστικά της είναι ότι αποτελεί έναν αστικό συνεταιρισμό που έχει κοινωνικούς σκοπούς και εκ του νόμου έχει στην διάθεσή της την ιδιότητα του εμπορίου⁶.

Επικρατούν τρία είδη κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες είναι οι εξής⁷:

- ✓ **Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης** Αυτές οι επιχειρήσεις αφορούν τις προσπάθειες που πραγματοποιούνται για την ένταξη των ανθρώπων που ανήκουν στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες στην κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα της ζωής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι

⁵Χρυσάκης Μ., Ζιώμας Δ., Χατζαντώνης Δ., Καραμητροπούλου Ντ. (2002), ό.π.: σελ. 33- 35.

⁶Γνώμη πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε., (2013), ό.π.: σελ. 3

⁷ Γνώμη πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε., (2013), ό.π.: σελ. 5

υποχρεωτικά το σαράντα τοις εκατό των εργαζομένων των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων θα πρέπει να υπάγονται στις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Στις διατάξεις του νόμου του 4019 του 2011 εντάσσονται οι κοινωνικοί συνεταιρισμοί περιορισμένης ευθύνης, οι οποίοι παρουσιάζονται ως κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης. Με τον όρο «ένταξη» αναφερόμαστε στην διαδικασία της ενσωμάτωσης των ανθρώπων που ανήκουν στις ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες στην κοινωνία με την εμφάνιση της προωθητικών δραστηριοτήτων στην απασχόληση.

Με τον όρο «ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες» εννοούμε εκείνες τις ομάδες του πληθυσμού που εξαιτίας των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, της σωματικής αναπηρίας, της ψυχικής αναπηρίας, της αισθητηριακής αναπηρίας ή της νοητικής αναπηρίας δεν μπορούν να ενταχθούν στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Επιπλέον, σε όλη αυτή την διαδικασία επιδρά σημαντικά και τα προβλήματα που δημιουργούνται από κάποιες απρόβλεπτες καταστάσεις, οι οποίες ασκούν διαταραχές στην λειτουργία της οικονομίας, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Εμφανίζονται δύο κατηγορίες ευπαθών πληθυσμιακών ομάδων:

- **Οι ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες**

Είναι εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού, που δεν μπορούν να ενταχθούν στην οικονομική και κοινωνική ζωή λόγω των σωματικών προβλημάτων ή των ψυχικών προβλημάτων ή της παραβατικής συμπεριφοράς. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι άνθρωποι που παρουσιάζουν αναπηρίες, όπως για παράδειγμα σωματική αναπηρία, νοητική αναπηρία ή αισθητηριακή αναπηρία, οι άνθρωποι που είναι εξαρτημένοι ή απεξαρτημένοι από ουσίες, από ανθρώπους που είναι στην φυλακή ή έχουν αποφυλακιστοί κ.λπ.

- **Οι ειδικές πληθυσμιακές ομάδες**

Είναι εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού, που λόγω των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών προβλημάτων, παρουσιάζουν μειονεκτικότητα ως προς την ένταξή τους στην αγορά με ομαλό τρόπο. Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν οι μακροχρόνιοι άνεργοι, οι άνεργοι νεαρής ηλικίας, οι άνεργοι άνω των πενήντα ετών, οι άνεργες γυναίκες, τα μέλη των πολύτεκνων οικογενειών, οι αναλφάβητοι, οι αρχηγοί των μονογονεϊκών οικογενειών, οι γυναίκες που έπесαν θύματα κακοποίησης, οι

άνθρωποι που κατοικούν σε απομακρυσμένες νησιωτικές και ορεινές περιοχές, οι μετανάστες, οι πρόσφυγες και οι άνθρωποι που εμφανίζουν πολιτισμικές ιδιαιτερότητες.

✓ **Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις κοινωνικής φροντίδας**

Οι κοινωνικές συνεταιριστικές αυτές επιχειρήσεις προσδιορίζονται μέσα στα πλαίσια της παραγωγής και της παροχής των προϊόντων και των υπηρεσιών που έχουν προνοιακό και κοινωνικό χαρακτήρα. Αναφέρονται σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες, όπως είναι για παράδειγμα τα ηλικιωμένα άτομα, τα άτομα βρεφικής ηλικίας, τα άτομα παιδικής ηλικίας, τα άτομα με ειδικές ανάγκες και τα άτομα που παρουσιάζουν χρόνιες παθήσεις.

✓ **Οι κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις συλλογικού και παραγωγικού σκοπού**

Αποτελούν εκείνες τις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις που αποσκοπούν την παραγωγή των προϊόντων και την παροχή εκείνων των υπηρεσιών για να ικανοποιήσουν τις συλλογικές ανάγκες, όπως είναι για παράδειγμα οι ανάγκες που αφορούν τον πολιτισμό, την εκπαίδευση, το περιβάλλον, την οικολογία, τη διατήρηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων και των παραδοσιακών επαγγελμάτων, την αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων, τις παροχές κοινής ωφέλειας κ.λπ. Επίσης, αυτές οι επιχειρήσεις έχουν στόχο να ενισχύσουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον, να προωθήσουν την απασχόληση, να ενδυναμώσουν την κοινωνική συνοχή και να συμβάλλουν στην τοπική και στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Η εγγραφή των ανωτέρω επιχειρήσεων πραγματοποιείται στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας, το οποίο η τήρησή του πραγματοποιείται στο τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης. Οποιοσδήποτε μπορεί να έχει πρόσβαση στο μητρώο ατελώς, καθώς είναι ένα βιβλίο που διατίθεται σε ηλεκτρονική μορφή. Διακρίνουμε τις εξής δύο κατηγορίες μητρώων, σύμφωνα με τα δεδομένα της Ειδικής Υπηρεσίας για την Κοινωνική Ένταξη και την Κοινωνική Οικονομία (Ε.Υ. Κ.Ε.Κ.Ο.):

• **Το μητρώο κοινωνικής επιχειρηματικότητας**

Στο μητρώο αυτό γίνονται οι εγγραφές των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, των οποίων η σύσταση πραγματοποιείται με βάση το νόμο 4019 του 2011. Η σύσταση των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων ένταξης πραγματοποιείται με βάση το νόμο 2716 του 1999.

- **Το ειδικό μητρώο άλλων φορέων κοινωνικής οικονομίας**

Στο μητρώο αυτό γίνονται οι εγγραφές εκείνων των υφιστάμενων νομικών μορφών, οι οποίες μορφές καλύπτουν τα κατωτέρω κριτήρια⁸:

- ✓ Βασικός σκοπός αποτελεί η επίτευξη της κοινωνικής ωφέλειας με την παραγωγή εκείνων των προϊόντων και την παροχή εκείνων των υπηρεσιών που εμφανίζουν κοινωνικό και συλλογικό χαρακτήρα
- ✓ Προτεραιότητα αποτελεί η ενίσχυση όχι του κεφαλαίου αλλά της εργασίας
- ✓ Ενίσχυση της εφαρμογής του δημοκρατικού συστήματος για την λήψη των σχετικών αποφάσεων
- ✓ Ενίσχυση της αυτονομίας στις διοικητικές και διαχειριστικές δραστηριότητες
- ✓ Βάση της λειτουργίας τους αποτελεί η αρχή της αειφόρου ανάπτυξης
- ✓ Διανομή των κερδών πρωτίστως με βάση τους σκοπούς που εμφανίζει το καταστατικό
- ✓ Ένταξη των δραστηριοτήτων σε μία από τις προαναφερόμενες κατηγορίες των κοινωνικών συνεταιριστικών επιχειρήσεων, είτε στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ένταξης, είτε στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις κοινωνικής φροντίδας, είτε στις κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις παραγωγικού και συλλογικού σκοπού
- ✓ Η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους πραγματοποιείται τρία χρόνια πριν από την υποβολή των αιτήσεών τους για να εγγραφτούν στο μητρώο.

Θα προχωρήσουμε σε μια ιστορική αναδρομή για την παρουσία των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Τον 20ο αιώνα έκαναν την εμφάνισή τους οι πρώτοι συνεταιρισμοί. Το 1900 πραγματοποιήθηκε η ίδρυση του Μετοχικού Γεωργικού Συνεταιρισμού. Ο νόμος 602 του 1915, ο οποίος ίσχυσε μέχρι το 1979, αφορούσε την οργάνωση των συνεταιρισμών, ο οποίος ώθησε σε σημαντικό επίπεδο την ανάπτυξη των αγροτικών συνεταιρισμών και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να τους καταστήσει ως

⁸ Γνώμη πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε., (2013), ό.π.: σελ. 5.

βασικό στοιχείο για την αγροτική παραγωγή. Όμως η παρουσία του κράτους οδήγησε σε υπονόμευση της εξέλιξης των εν λόγω συνεταιρισμών, καθώς χρησιμοποιήθηκαν ως μέσα άσκησης κοινωνικής πολιτικής του κράτους. Επιπλέον, συγκεντρώθηκε ένας μεγάλος αριθμός στελεχών σε αυτές τις συνεταιριστικές επιχειρήσεις, χωρίς να απαιτείται ιδιαίτερα, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόβλημα στο κόστος λειτουργίας τους. Θα πρέπει να αναφερθεί, επίσης, ότι η παρουσία του μεγάλου ποσοστού εμφάνισης των σχετικών συνεταιρισμών αποτελούσε στην ουσία ως ένα βασικό εργαλείο για να διανέμονται οι αγροτικές επιχορηγήσεις. Όλα τα ανωτέρω είχε σαν αποτέλεσμα να αποπροσανατολιστεί ο σκοπός και ο στόχος των αγροτικών συνεταιρισμών, ο οποίος ήταν να βοηθηθεί και να αναπτυχθεί η αγροτική παραγωγή⁹.

1.4 Κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση (ΚΟΙΝΣΕΠ) 2 είναι ένας νέος φορέας της κοινωνικής οικονομίας (Ν.4019/2011) όπως εμφανίστηκε. Στην ουσία είναι ένας αστικός συνεταιρισμός κοινωνικού σκοπού με περιορισμένη ευθύνη των μελών του και διαθέτει εκ του νόμου την εμπορική ιδιότητα. Επίσης ο νέος νόμος (Ν.4430/2016) έρχεται να καλύψει κάποια σημαντικά κενά που είχαν δημιουργηθεί από την εφαρμογή του (Ν.4019/2011) βάζοντας κανόνες σε θέματα εργασιακά και ασφαλιστικά ζητήματα που είχαν προκύψει, να δώσει φορολογικά και οικονομικά κίνητρα, να κάνει πιο ευέλικτο το Διοικητικό σχήμα αλλά για πρώτη φορά να καθορίσει κυρώσεις και πρόστιμα για τις περιπτώσεις εκείνες που καταστρατηγούνται οι ρυθμίσεις του παρόντος Νόμου.

Η κοινωνική συνεταιριστική επιχείρηση διοικείται ισότιμα από τα μέλη της και η λειτουργία της βασίζεται στην επιδίωξη συλλογικού οφέλους, ενώ το κέρδος της προκύπτει από δράσεις που εξυπηρετούν αποκλειστικά το κοινωνικό και μόνο συμφέρον. Επίσης οι επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας ή επιχειρήσεις της αλληλεγγύης, έχοντας ως χαρακτηριστικό την καινοτομία, επεκτάθηκαν σε νέα πεδία όπως σε υπηρεσίες αναδόμησης προβληματικών συνοικιών, βοήθειας ηλικιωμένων ατόμων και ατόμων με ειδικές ανάγκες, επαγγελματικής ενσωμάτωσης ατόμων χαμηλού μορφωτικού επιπέδου καθώς και στο εμπόριο ,την ηθική και αλληλέγγυα χρηματοδότηση, την περιβαλλοντολογική διαχείριση αποβλήτων κα.

⁹Γνώμη πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε., (2013), ό.π.: σελ. 11.

Ο Defourny σχηματοποιεί τα όρια της κοινωνικής επιχείρησης, τοποθετώντας τα στη διασταύρωση των συνεταιρισμών και των μη κερδοσκοπικών ενώσεων. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι συλλογικές επιχειρήσεις, οι οποίες συνήθως λειτουργούν με τη νομική μορφή των συνεταιρισμών, των αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις συνήθως έχουν ένα πολύπλοκο μίγμα στόχων. Οι στόχοι τους μπορούν να χωριστούν σε τρεις κατηγορίες: τους κοινωνικούς στόχους, οι οποίοι συνδέονται με την αποστολή των κοινωνικών επιχειρήσεων να ωφελήσουν την κοινωνία, τους οικονομικούς στόχους, οι οποίοι συνδέονται με την επιχειρηματική φύση τους και τους κοινωνικοπολιτικούς στόχους, που αναφέρονται στο γεγονός ότι οι κοινωνικές επιχειρήσεις άπτονται ενός τομέα που παραδοσιακά εμπεριέχει κοινωνικοπολιτική δράση. Αυτός ο τελευταίος στόχος μπορεί να αναλυθεί περαιτέρω υπό το πρίσμα της «παραγωγής κοινωνικού κεφαλαίου». Το κοινωνικό κεφάλαιο ορίζεται ως ένα σύνολο χαρακτηριστικών των κοινωνικών οργανισμών όπως τα δίκτυα, οι κανόνες που τους διέπουν, η εμπιστοσύνη που διευκολύνει το συντονισμό τους και η συνεργασία τους για το κοινωνικό όφελος. Για την ακρίβεια μέσα σε αυτούς τους οργανισμούς η παραγωγή και η κινητοποίηση του κοινωνικού κεφαλαίου μπορούν να αποτελέσουν από μόνες τους στόχους και όχι απλά εργαλεία για την επίτευξη άλλων στόχων¹⁰.

Είναι κοινώς αποδεκτό πως οι κοινωνικές επιχειρήσεις επιδιώκουν την επίτευξη κοινωνικών στόχων απασχολούμενες σε οικονομικές και εμπορικές δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, οι περισσότεροι ερευνητές επικεντρώνονται στις δύο πρώτες κατηγορίες στόχων.

Στους κοινωνικούς στόχους της κοινωνικής επιχείρησης περιλαμβάνονται:

- Η δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας
- Η πρόσβαση στην απασχόληση από άτομα που αντιμετωπίζουν τον κοινωνικό αποκλεισμό
- Η παροχή υπηρεσιών βασισμένων στην τοπικότητα
- Η δημιουργία ευκαιριών κατάρτισης και ανάπτυξης προσωπικών δεξιοτήτων

¹⁰Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.

- Η μέγιστη δυνατή νομιμοποίησή τους τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά
- Η δραστηριοποίησή τους με προσανατολισμό υπέρ της κοινωνίας

Στους οικονομικούς στόχους της κοινωνικής επιχείρησης περιλαμβάνονται:

- Η δημιουργία απασχόλησης
- Η παροχή αγαθών και υπηρεσιών που η αγορά και ο δημόσιος τομέας είναι απρόθυμοι ή
- αδύναμοι να παρέχουν

Η ιδέα της κοινωνικής οικονομίας, της οποίας μέρος αποτελεί ο θεσμός της κοινωνικής επιχείρησης, περιλαμβάνει ένα κριτήριο- κλειδί: τον στόχο να υπηρετεί τα μέλη της κοινωνίας και όχι να δημιουργεί κέρδος¹¹.

Οι κοινωνικές επιχειρήσεις τείνουν να προωθούν συλλογικά οφέλη καθώς διοικούνται από άτομα που δεν είναι μόνο επενδυτές, οι οποίοι στοχεύουν στην επίτευξη της δημιουργίας κεφαλαίου, αλλά ευαισθητοποιημένα κοινωνικά άτομα που προωθούν άλλα είδη στόχων όπως την επίτευξη ενός ολοκληρωμένου έργου, την καλύτερη ποιότητα των προϊόντων που παράγουν ή την προσβασιμότητα στις υπηρεσίες που παρέχουν. Επίσης, προωθούν τη συνεργασία κοινοτήτων (γεωγραφικών, συμφερόντων, επιχειρηματικών) αποβλέποντας σε έναν κοινό σκοπό και συχνά υπό συνθήκες υψηλών απαιτήσεων. Ο υπέρτατος στόχος των κοινωνικών επιχειρήσεων είναι η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά τους. Η δραστηριότητά τους καθοδηγείται από την αποστολή τους που είναι η αντιμετώπιση οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων, όπως π.χ. το κλείσιμο ενός εργοστασίου, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η απουσία μιας σημαντικής υπηρεσίας και η έλλειψη ευκαιριών απασχόλησης. Γι' αυτό το λόγο βασική επιδίωξή τους αποτελεί η ενσωμάτωση των κοινωνικών στόχων τους στη δραστηριότητά τους, η οριοθέτηση και κατανόηση των οποίων αποτελεί απαραίτητη συνθήκη¹².

¹¹Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.

¹²Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.

Κεφάλαιο 2ο : Ίδρυση Κοινωνικής Επιχείρησης

2.1 Σύσταση Ιδρυτικής Ομάδας

Τα μέλη της επιχείρησης θα έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με άτομα με ειδικές ανάγκες. Για παράδειγμα το ένα μέλος μπορεί να είναι νοσηλευτής σε άτομα με ειδικές ανάγκες (ψυχιατρικά προβλήματα). Θέλουμε λοιπόν να δημιουργήσουμε μια επιχείρηση στην οποία τα άτομα αυτά θα έχουν την δυνατότητα να εργασθούν, αφού περάσουν μια διαδικασία εκπαίδευσης από ειδικούς. Σαν εργαζόμενοι σε χώρους όπου υπάρχουν μόνο άτομα με ειδικές ανάγκες διαπίστωσαν ότι τα άτομα αυτά (ή τα περισσότερα από αυτά), έχουν την δυνατότητα με την κατάλληλη εκπαίδευση να γίνουν ισότιμα μέλη στην κοινωνία, μέσω της εργασίας τους. Το επίδομα που παίρνουν τα Α.Μ.Ε.Α. από το κράτος, λειτουργεί σαν παγίδα. «Έχοντας χρήματα, δεν είναι ανάγκη να εργασθούν». Κύριος στόχος τους ήταν το άνοιγμα θέσεων για Α.Μ.Ε.Α.

2.2 Επιλέγοντας οικονομική δραστηριότητα

Για την ίδρυση των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων έχει συσταθεί το μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας. Το Τμήμα Μητρώου Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, βρίσκεται στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Είναι η αρμόδια διοικητική αρχή για τον έλεγχο της νομιμότητας κατά τη σύσταση των Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων και των Συνεταιρισμών Εργαζομένων, ελέγχει και εποπτεύει την νομιμότητα αυτών των επιχειρήσεων και των πράξεών που έχουν καταχωρήσει στο μητρώο υποχρεωτικά κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους. Επίσης το Τμήμα Μητρώου Φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας είναι υπεύθυνο για την απόδοση της ιδιότητας του Φορέα Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στα νομικά πρόσωπα του στοιχείου δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 3.

Το Γενικό Μητρώο αποτελεί ένα Δημόσιο Βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή και η πρόσβαση στους ενδιαφερομένους γίνεται ατελώς και εκεί εγγράφονται οι Φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας. Η διαδικασία ίδρυσης των Κοινωνικών Επιχειρήσεων γίνεται μέσα από το Βιβλίο του μητρώου με

ηλεκτρονικό τρόπο. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση που βρίσκεται σε διαδικασία ίδρυσης είναι υποχρεωμένη να υποβάλλει στο μητρώο μια σειρά από δικαιολογητικά σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο μετά την υποβολή δικαιολογητικών γίνεται ο πρώτος έλεγχος από το Τμήμα Μητρώου, στη συνέχεια σε δεύτερο στάδιο υποβάλλονται τα πρόσθετα στοιχεία από την Κοινωνική Επιχείρηση, γίνεται ο τελικός έλεγχος, εγκρίνεται ή όχι το αίτημα και σε περίπτωση έγκρισης δίνεται και η βεβαίωση εγγραφής στο Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας. Το Τμήμα Μητρώου ελέγχει και εποπτεύει την Κοινωνική Επιχείρηση σε όλη τη διάρκεια της λειτουργίας της. Οι ενέργειες που πρέπει να κάνει η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση κατά τη διάρκεια του πρώτου σταδίου της διαδικασίας υποβολής της αίτησης – ένταξης στο Μητρώο είναι:

1. Συμπλήρωση και αποστολή της αίτησης εγγραφής της στο Μητρώο,
2. Δημιουργία καταστατικού, το οποίο θα είναι υπογεγραμμένο από όλα τα ιδρυτικά μέλη,
3. Υπεύθυνη Δήλωση από τα ιδρυτικά μέλη, για την μη συμμετοχή τους σε άλλη Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση
4. Υπεύθυνη Δήλωση για την απασχόληση ατόμων από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, τουλάχιστον το 40% του συνόλου των απασχολούμενων.

Αυτή η δήλωση υποβάλλεται μόνο από τις Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις Ένταξης. Στη συνέχεια το Τμήμα Μητρώου αφού λάβει την αίτηση με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τα ελέγχει και εφόσον είναι εντάξει, πραγματοποιεί την εγγραφή της.

Κεφάλαιο 3ο: Διαδικασίες Υλοποίησης της Κοινωνικής Επιχείρησης

3.1 Επιλογή της νομικής μορφής

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (ΚΟΙΝΣΕΠ) είναι μία καινοτόμος νομική μορφή ιδιωτικής επιχείρησης που θεσμοθετήθηκε πρόσφατα στην Ελλάδα. Είναι μια μορφή αστικού συνεταιρισμού, όπου 5 ή περισσότεροι άνθρωποι ενώνουν τις δυνάμεις τους για να κάνουν μια κοινά διοικούμενη εταιρεία. Ο καθένας έχει μια ψήφο και έτσι ο κάθε συνεταιίρος έχει λόγο στη διοίκηση της ΚΟΙΝΣΕΠ. Συνεταιίρος σε μια ΚΟΙΝΣΕΠ μπορεί να είναι οποιοσδήποτε: άνεργος, επιχειρηματίας, φοιτητής, συνταξιούχος, εργαζόμενος, δημόσιος υπάλληλος κοκ.

Η σύσταση της Κοιν.Σ.Επ., η σχέση μεταξύ μελών της, η διοίκηση, η λειτουργία της, καθώς και η λύση της διέπονται από το ν. 1667/1986 (Α' 196), εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο 4019/2011. Σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία 4019/2011 είναι "νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και αποτελεί συνεταιρισμό κοινωνικής ωφέλειας με αντικείμενο την παραγωγή, προμήθεια ή παροχή αγαθών και υπηρεσιών γενικού συμφέροντος η οποία διαθέτει την εμπορική ιδιότητα". Για τη σύσταση της Κοιν.Σ.Επ. τηρείται η διαδικασία ίδρυσης ενός αστικού συνεταιρισμού. Η Ελληνική πολιτεία επιτρέπει στους κοινωνικούς επιχειρηματίες να διανείμουν ένα ποσοστό των κερδών με χαμηλή φορολογική κλίμακα και στους ίδιους αλλά και στους εργαζομένους τους. Το υπόλοιπο ποσό επανεπενδύεται αφορολόγητο. Από τα κέρδη το 5% διατίθεται για το σχηματισμό αποθεματικού, έως 35% διανέμεται στους/ες εργαζόμενους/ες της επιχείρησης ως κίνητρο παραγωγικότητας σύμφωνα με το καταστατικό και το 60% τουλάχιστον, διατίθεται για δραστηριότητες της επιχείρησης και νέες θέσεις εργασίας.

Υπάρχουν τρεις τύποι κοινωνικών επιχειρήσεων:

- Ένταξης, που αφορούν στην ένταξη στην οικονομική και κοινωνική ζωή των ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.
- Κοινωνικής φροντίδας, που αφορούν στην παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών σε συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού.

- Συλλογικού σκοπού, που αφορούν σε διάφορες δράσεις που προάγουν το τοπικό και συλλογικό συμφέρον.

Η Κοινωνική Επιχείρηση ώστε να αποκτήσει νομική μορφή και να αρχίσει να λειτουργεί κανονικά απαιτεί ορισμένα βήματα βάσει της νομοθεσίας. Παρακάτω, θα τα δούμε αναλυτικά. Αρχικά, πρέπει να κάνουμε εγγραφή στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας. Το Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας είναι δημόσιο βιβλίο που τηρείται σε ηλεκτρονική μορφή. Στο Μητρώο εγγράφονται υποχρεωτικά οι Κοιν.Σ.Επ. Το Μητρώο τηρείται στο Τμήμα Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας της Διεύθυνσης Κοινωνικής Προστασίας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Η πρόσβαση σε αυτό γίνεται ατελώς από οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο.

Πριν, όμως, καταλήξουμε στο Τμήμα Κοινωνικού Μητρώου πρέπει να συντάξουμε καταστατικό και να υποβάλλουμε αίτημα εγγραφής στο Γενικό Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας. Εδώ, με τη βοήθεια το ειδικού δικηγόρου μας συμπληρώσαμε την αίτηση εγγραφής, υπογράψαμε ξεχωριστά το κάθε ιδρυτικό μέλος υπεύθυνη δήλωση περί συμμετοχής ή μη σε άλλη Κοιν.Σ.Επ. και άλλη μία υπεύθυνη δήλωση περί τήρησης του κριτηρίου απασχόλησης ατόμων από ευάλωτες ομάδες πληθυσμού σε ποσοστό τουλάχιστον 40%. Εφόσον υποβάλλουμε αυτά τα ζητούμενα έγγραφα, το Τμήμα Μητρώου τα ελέγχει και στην εγγραφή της Κοιν.Σ.Επ στο Μητρώο, εκδίδει Βεβαίωση Εγγραφής, η οποία ισχύει μόνο για έναρξη δραστηριότητας στο Δ.Ο.Υ. και προβαίνει σε σήμανση του καταστατικού και αποστολή του στην Κοιν.Σ.Επ.

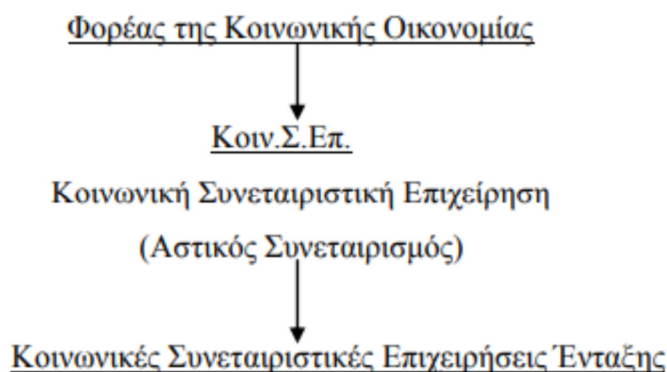
Μετά την ολοκλήρωση των παραπάνω, υποβάλλουμε στο Τμήμα Μητρώου, αίτηση καταχώρισης προσθέτων στοιχείων όπου καταχωρήσαμε την ακριβή διεύθυνση του Κέντρου Ψυχολογικής Υποστήριξης, τη Δ.Ο.Υ. στην οποία υπάγεται, των Αμπελοκήπων στην προκειμένη περίπτωση, Α.Φ.Μ. και Κ.Α.Δ., το ετήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων και τη σύνθεση της Διοικούσας Επιτροπής. Επίσης υποβάλλουμε στη Δ.Ο.Υ. Αμπελοκήπων τη βεβαίωση Έναρξης Δραστηριότητας και πρακτικό συγκρότησης σε σώμα της Διοικούσας Επιτροπής. Το Τμήμα Μητρώου με τη σειρά του, ελέγχει τα υποβληθέντα στοιχεία και προβαίνει σε έγκριση του αιτήματος και έκδοση Βεβαίωσης Εγγραφής, η οποία έχει ισχύ έως την υποβολή του πρώτου Ετήσιου Προγράμματος Δραστηριοτήτων και Απολογισμού,

οπότε αντικαθίσταται από το Πιστοποιητικό Μέλος του Μητρώου. Εν κατακλείδι , η σύσταση της Κοινωνικής Επιχείρησης, ολοκληρώνεται μετά την υποβολή , το έλεγχο και την αποδοχή των σχετικών εγγράφων από τους αρμόδιους φορείς. Μετά την διεκπεραίωση των παραπάνω το μόνο που υπολείπεται είναι η ρύθμιση των φορολογικών και ασφαλιστικών θεμάτων, των οποίων τη διαδικασία, θα δούμε σε επόμενη υποενότητα.

3.2 Διαμόρφωση του Κοινωνικού Επιχειρηματικού Σχεδίου

Στην Αμφιλοχία σήμερα δεν λειτουργεί κάποιο ειδικό κέντρο για τις ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες. Προτείνω να εξετάσουμε τη λύση της δημιουργίας μιας κοινωνικής συνεταιριστικής επιχείρησης- ΚΟΙΝΣΕΠ με ειδικό σκοπό για τον οποίο θα δημιουργηθεί είναι η ένταξη ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας και θα λειτουργεί σαν καφετέρια και κέντρο τεχνών. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση «Μύρτιλλο» θα είναι μια καινοτόμα αυτοδύναμη επιχειρηματική και εκπαιδευτική οντότητα, στην οποία όλοι οι υπάλληλοι είναι από κοινού υπεύθυνοι για την βιωσιμότητά της. Στόχος είναι η πλειοψηφία των εργαζομένων στο «Μύρτιλλο» να ανήκουν στις ευαίσθητα κοινωνικές ομάδες και πιθανότητα άτομα με ειδικές ανάγκες.

Κοινωνική Οικονομία, ορίζεται το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων, των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων.

Οι Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης, αφορούν στην οικονομική και κοινωνική ένταξη των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Σε αυτές τις επιχειρήσεις, ποσοστό 40% τουλάχιστον, των εργαζομένων ανήκουν υποχρεωτικά στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Τα θετικά στοιχεία αυτών των επιχειρήσεων είναι:

- Δίνουν προτεραιότητα στον ανθρώπινο παράγοντα και την κοινωνική αποστολή σε σχέση με τον οικονομικό σκοπό.
- Η εθελοντική και ανοικτή συμμετοχή των μελών.
- Ο δημοκρατικός έλεγχος και η συμμετοχή των μελών.
- Ο συνδυασμός των ενδιαφερόντων των μελών, των χρηστών και του γενικού καλού.
- Η αυτόνομη διοίκηση και η ανεξαρτησία από τις δημόσιες αρχές.

Τα μέλη στην Κοιν.Σ.Επ. ένταξης, συμμετέχουν ως εξής:

- Διαθέτουν τουλάχιστον από μια υποχρεωτική συνεταιριστική μερίδα, σαν ελάχιστη χρηματική συμμετοχή στο κεφάλαιο της επιχείρησης, το ύψος της οποίας ορίζεται ελεύθερα από το καταστατικό και είναι ίσο για όλα τα μέλη.
- Συμμετέχουν ισότιμα με μία ψήφο στις Γενικές Συνελεύσεις (ανεξάρτητα από τον αριθμό των συνεταιριστικών μερίδων).
- Εργάζονται με κανονική έμμισθη εργασία, διατηρώντας τυχόν λαμβανόμενο επίδομα.

Επέλεξαν να δημιουργήσουμε Κοιν.Σ.Επ. και όχι άλλη μορφή επιχείρησης διότι:

- Δίνει προτεραιότητα στον ανθρώπινο παράγοντα και την κοινωνική αποστολή, παρά στον οικονομικό σκοπό.
- Τουλάχιστον το 40% των εργαζομένων είναι Α.Μ.Ε.Α.
- Διότι η Κοιν.Σ.Επ. έχει αυτόνομη διοίκηση και ανεξαρτησία από τις δημόσιες αρχές
- Οι εργαζόμενοι στην Κοιν.Σ.Επ. δικαιούνται να συνεχίζουν να λαμβάνουν το επίδομα αναπηρίας που δικαιούνται, ενώ παράλληλα καλύπτονται από την Κοιν.Σ.Επ. η αμοιβή τους και οι ασφαλιστικές εισφορές.

3.3 Φορολογικά και Ασφαλιστικά Θέματα

Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις φορολογούνται με Φόρο Προστιθέμενης Αξίας με βάση το Ν.2859/2000. Μπορεί να εξαιρεθούν από αυτό το φόρο μόνο στην περίπτωση που εξαιρείται η παρεχόμενη υπηρεσία από αυτό το φόρο. Για παράδειγμα εξαιρούνται από το φόρο οι υπηρεσίες που παρέχονται από το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ή του ιατρού. Ο φόρος εισοδήματος που επιβάλλεται είναι με συντελεστή 29% στα καθαρά κέρδη. Επίσης οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να καταβάλλουν τέλος επιτηδεύματος, μετά τα πέντε πρώτα χρόνια της λειτουργίας τους, το οποίο ανέρχεται σε 500 ευρώ, σύμφωνα με το άρθρο 73, του Ν.4430/2016. Στο ίδιο σημείο αναφέρεται ότι για τα υποκαταστήματα το τέλος επιτηδεύματος ανέρχεται σε 250 ευρώ.

Μόνο η συμμετοχή ενός φυσικού προσώπου στην Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση, δεν του προσδίδει την εμπορική ιδιότητα και δεν δημιουργεί ασφαλιστικές και φορολογικές υποχρεώσεις (Ν.4430/2016). Τα μέλη της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης μπορεί να προσφέρουν εθελοντικά την εργασία τους ή να είναι κανονικοί εργαζόμενοι σε αυτή. Όταν είναι εργαζόμενοι αμείβονται κανονικά για την εργασία τους και έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους άλλους εργαζόμενους ενώ είναι υποχρεωτική η ασφάλισή τους στο Ι.Κ.Α. Όταν προσφέρουν την εργασία τους εθελοντικά, δεν υπάρχουν ασφαλιστικές υποχρεώσεις ούτε για την επιχείρηση ούτε για τους εργαζόμενους. Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση σαν Φορέας Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας οφείλει να τηρεί Μητρώο Εθελοντών στο οποίο καταγράφονται όσοι δεν είναι μέλη και προσφέρουν εθελοντικά την εργασία τους και υποστηρίζουν τις δράσεις της. Ο τρόπος με τον οποίο θα τηρείται το Μητρώο Εθελοντών καθορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Εγκύκλιος του ΟΑΕΕ, με αριθμό 49/16- 10-2012).

Για την έναρξη δραστηριότητας της τρέχουσας κοινωνικής επιχείρησης καταθέσαμε στην εφορία:

- Επικυρωμένο αντίγραφο αστυνομικής ταυτότητας όλων των μελών.
- Φυσική παρουσία προέδρου ΚΟΙΝΣΕΠ.
- Καταστατικό με κατάλληλη σήμανση από το Μητρώο.
- Υπεύθυνη δήλωση του παραχωρητή του χώρου κατατεθειμένη στη ΔΟΥ του.
- Εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας σύμφωνα με την οποία αναστέλλεται η υποχρέωση ασφάλισης των μελών της ΚΟΙΝΣΕΠ.
- Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.
- Χαρτί αυτοψίας (έλεγχος από ΔΟΥ όπου απαιτείται).
- Δήλωση έναρξης εργασιών μη φυσικού προσώπου και δήλωση σχέσεων φορολογούμενου.

Όσον αφορά την τήρηση βιβλίων και στοιχείων, το Κέντρο Ψυχολογικής Υποστήριξης «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ» έχοντας νομική μορφή ΚΟΙΝΣΕΠ, εντάσσεται σε κατηγορία βιβλίων ανάλογα με το ύψος των ακαθάριστων εσόδων, δηλαδή τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας (μέχρι ποσού 1.500.000 ευρώ) ή Γ' κατηγορίας (άνω των 1.500.000 ευρώ). Συνεπώς, στη δική μας περίπτωση, τηρούνται βιβλία Β' κατηγορίας. Για την πρώτη θεώρηση των βιβλίων απαιτούνται:

- Έντυπο Β1/TAXIS.
- Δελτίο αστυνομικής ταυτότητας του Προέδρου ΚΟΙΝΣΕΠ.
- Βεβαίωση περί ύπαρξης ή μη χρεών από φόρους, τέλη ή εισφορές, εφόσον αυτά προέρχονται από την άσκηση ατομικής επιχείρησης του μέλους και όχι από συμμετοχή του σε άλλο νομικό πρόσωπο
- Βεβαίωση από τα αρμόδια τμήματα ΦΠΑ και Εισοδήματος ότι έχουν υποβληθεί κανονικά οι δηλώσεις απόδοσης οποιασδήποτε επιχείρησης.
- Βεβαίωση από ΙΚΑ ότι δεν έχουν απογραφεί και δεν απασχολούν προσωπικό.
- Εγκύκλιος απαλλαγής από τον Οργανισμό Απασχόλησης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ).

Κεφάλαιο 4ο: Χρηματοδότηση

4.1 Δημόσιες πηγές χρηματοδότησης

Το Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για την Ανάπτυξη του Τομέα της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας προβλέπει:

- Πρακτική άσκηση μέχρι δύο μελών ΚΟΙΝΣΕΠ σε κοινωνική επιχείρηση του εξωτερικού με κάλυψη οδοιπορικών και εξόδων διαμονής από το Πρόγραμμα ERASMUS-entrepreneurs και επιπλέον καταβολή υποτροφίας 3.000€ για πρακτική άσκηση 3 μηνών ανά μέλος-επιχειρηματία.
- Ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των νεοσύστατων ή των υπό ίδρυση ΚΟΙΝΣΕΠ μέσω της χρηματοδότησης για αγορά εταιρικών μεριδίων από τα ενδιαφερόμενα μέλη.
5.000€ για δικαιούχο ΑΜΕΑ.
4.000€ για δικαιούχο από ευάλωτες ομάδες.
3.000€ για δικαιούχο από ειδικές ομάδεςπληθυσμού.
- Επιχορήγηση νεοπροσλαμβανόμενων σε ΚΟΙΝΣΕΠ οι οποίες έχουν εγγραφεί στο Μητρώο Κοινωνικής Οικονομίας και έχουν κλείσει την πρώτη του διαχειριστική χρήση ή έχουν ήδη υποβάλλει το πρώτο Ετήσιο ΠρόγραμμαΔραστηριοτήτων και Απολογισμού. Το ύψος της επιχορήγησης είναι ίδιο με το παραπάνω. 5.000€ για δικαιούχο ΑΜΕΑ, 4.000€ για δικαιούχο από ευάλωτες ομάδες και 3.000€ για δικαιούχο από ειδικές ομάδεςπληθυσμού.
- Το Στρατηγικό Σχέδιο όσο και ο Ν.4019/2011 αναφέρονται στο Ταμείο Κοινωνικής Οικονομίας, το οποίο αναμένεται να συσταθεί με κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών, Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας με στόχο τη χρηματοδότηση των ΚΟΙΝΣΕΠ.

Εκτός από την απευθείας χρηματοδότηση από το δημόσιο τομέα, μπορούν να υπογραφούν και δημόσιεςσυμβάσεις κοινωνικής αναφοράς. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν ήδη εκδοθεί οδηγίες για την συμπερίληψη κοινωνικών κριτηρίων στην ανάθεση δημοσίωνσυμβάσεων. Στην Ελλάδα συγκεκριμένα, το άρθρο 12 του Ν. 4019/2011 αναφέρει «οι ΚΟΙΝΣΕΠ ως συμβαλλόμενοι μπορούν να συνάπτουν προγραμματικέςσυμβάσεις με αντισυμβαλλόμενους το Δημόσιο ή τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους ΟΤΑ πρώτου και δευτέρου βαθμού, για την υλοποίηση δράσεων που αναφέρονται στους καταστατικούς σκοπούς των αντισυμβαλλομένων». Εντούτοις, μέχρι και σήμερα δεν έχει καταρτιστεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τις ΔημόσιεςΣυμβάσεις Κοινωνικής Αναφοράς αλλά έχουν αναπτυχθεί κοινωνικές επιχειρήσεις με τη στήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης.Όπως συνέβη και στη δική μας περίπτωση.

4.2 Ευρωπαϊκά Προγράμματα

Οι Ευρωπαϊκές είναι σαφώς περισσότερες και πιο ολοκληρωμένες, μιας και ο θεσμός των κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκε τα τελευταία χρόνια. Παρακάτω, θα δούμεορισμένες από αυτές και ποια πηγή χρηματοδότησης ήταν η καλύτερη επιλογή για την κοινωνική μας επιχείρηση.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση επιλέχθηκε το πρόγραμμα JESSICA (Joint EuropeanSupportforSustainableInvestmentinCityAreas – Κοινή Ευρωπαϊκή Στήριξη για τις Βιώσιμες Επενδύσεις στις Πόλεις), το οποίο αποτελεί μια νέα δράση πολιτικής και στόχο έχει να αναπτύξει ένα πλαίσιο για την διευρυμένη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου , ιδιωτικού και του τραπεζικού τομέα στην ΕΕ στις επενδύσεις και τους μηχανισμούς χρηματοδότησης για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Πρέπει να σημειωθεί ότι στοχεύει αποκλειστικά σε έργα που είναι προσοδοφόρα. Το πρόγραμμα JESSICA αποτελεί ουσιαστικά μια πλατφόρμα που επιτρέπει στις δημόσιες αρχές στα κράτη μέλη, (σε εθνικό, περιφερειακό ή επίπεδο πόλης) από την μια πλευρά, και στην ΕΕ σε συνεργασία με την ΕΤΕπ και στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας από την άλλη πλευρά να συνεργαστούν στενά με τον ιδιωτικό τομέα και το διεθνές και ευρωπαϊκό τραπεζικό και χρηματοπιστωτικό τομέα κάτω από οποιοδήποτε πιθανό σχήμα και μορφή συνεργασίας ιδιωτικού και δημοσίου για την αστική επένδυση και ανάπτυξη.

Κεντρικός στόχος της πρωτοβουλίας JESSICA είναι η κινητοποίηση κεφαλαίων για τη χρηματοδότηση ολοκληρωμένων δράσεων αστικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, στόχο αποτελεί η ανάπτυξη του αστικού χώρου και η δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της υλοποίησης και λειτουργίας έργων αστικής ανάπτυξης. Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι το πρόγραμμα JESSICA προσφέρει νέες δυνατότητες και ευελιξία στα κράτη μέλη και στις Διαχειριστικές Αρχές των Διαρθρωτικών Ταμείων αλλά παραμένει μέσα στο νομοθετικό πλαίσιο της Ευρώπης (για παράδειγμα σε ότι αφορά στον ανταγωνισμό, στην κρατική βοήθεια και την δημόσια προμήθεια). Το πρόγραμμα JESSICA αναπτύχθηκε από την ΕΕ και την ΕΤΕπ σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Τράπεζας Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης (CEB) με σκοπό να προάγει τις βιώσιμες επενδύσεις στην ανάπτυξη και στην εργασία στις αστικές περιοχές. Στόχο έχει να απαντήσει στις απαιτήσεις των κρατών μελών και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την αστική αναγέννηση και αστικών επενδύσεων (Πηγή: Jessica 4 Cities, σ. 28).

Τα κράτη μέλη κάτω από αυτές τις νέες διαδικασίες έχουν την δυνατότητα να κάνουν χρήση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία, ώστε να δημιουργηθούν επιστρεπτές επενδύσεις σε έργα τα οποία αποτελούν τμήματα σχετικών σχεδιασμού που ορίζονται από τους δήμους, σε συμφωνία με τον Κανονισμό Ν. 1080 /2006 και τους ειδικότερους διοικητικούς και θεσμικούς κανόνες στο εθνικό, περιφερειακό τοπικό πλαίσιο (ΟΣΑΑ). Οι επενδύσεις κεφαλαίων πραγματοποιούνται με την μορφή, δανείων μετοχών και εγγυήσεων και διανέμονται στα έργα μέσω των Ταμείων Αστικής Ανάπτυξης και όπου απαιτείται μέσω των Ταμείων Χαρτοφυλακίου. Η πρωτοβουλία JESSICA δεν αποτελεί νέα πηγή χρηματοδότησης για τα κράτη μέλη, αλλά αποτελεί ένα νέο μέσο αξιοποίησης των υφιστάμενων επιχορηγήσεων των διαρθρωτικών ταμείων για τη στήριξη σχεδίων αστικής ανάπτυξης.

Το λειτουργικό πλαίσιο του JESSICA καθορίζεται από το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ για την περίοδο 2007 – 2013. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει τα άρθρα 36, 44 και 78 του Κανονισμού 1083/2006 του Συμβουλίου, τα άρθρα 7 και 8 του Κανονισμού 1080/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και τα άρθρα 43, 44, 45 και 46 του Κανονισμού 1828/2006 της Επιτροπής. Στο εθνικό επίπεδο ωστόσο, κατά την εφαρμογή του

JESSICA πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το υφιστάμενο πολεοδομικό, κοινωνικό, οικονομικό και διοικητικό πλαίσιο σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Συμπεράσματα

Η ανάλυση SWOT, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι ένα ισχυρό εργαλείο που βοηθά στη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, αξιολογώντας το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού (Hill&Westbrook, 1997, Παναγιώτου, 2003, Coman&Ronen, 2009, Helms&Nixon, 2010, Abdi et al. 2011). Η ανάλυση SWOT χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση της κατάστασης μια επιχείρησης ή ενός οργανισμού και αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρηστικό εργαλείο, όταν υπάρχει ανάγκη στρατηγικού σχεδιασμού ή λήψης αποφάσεων (Helms&Nixon, 2010, Abdi et al. 2011). Με την ανάλυση SWOT εξετάζονται τα δυνατά (Strength) και τα αδύνατα (Weaknesses) στοιχεία μιας επιχείρησης, καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) στο περιβάλλον που δραστηριοποιείται η επιχείρηση ή ο οργανισμός (Hill&Westbrook, 1997, Coman&Ronen, 2009, Helms&Nixon, 2010, Abdi et al. 2011). Τα δυνατά και τα αδύνατα στοιχεία του οργανισμού αφορούν το εσωτερικό του περιβάλλον, ενώ οι ευκαιρίες και οι απειλές αντανακλούν το εξωτερικό περιβάλλον του οργανισμού, τις μεταβλητές, δηλαδή, που μπορούν να επηρεάσουν άμεσα την πορεία του (Hill&Westbrook, 1997, Coman&Ronen, 2009). Με άλλα λόγια, η ανάλυση SWOT στοχεύει στη δημιουργία και επέκταση μελλοντικών ευκαιριών, μέσω της εκμετάλλευσης των δυνατοτήτων και τον περιορισμό των αδυναμιών και των απειλών, με τη μετατροπή των αδυναμιών σε ευκαιρίες (Παναγιώτου, 2003).

Μελετώντας το «Μύρτιλλο», προκύπτει ότι τα δυνατά στοιχεία του οργανισμού είναι:

- **Νέες παιδαγωγικές μέθοδοι**
- **Εφαρμόζονται νέες παιδαγωγικές μέθοδοι**, που δεν συναντώνται στην επίσημη εκπαίδευση και είναι ιδιαίτερα ελκυστικές στα παιδιά. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται η συμμετοχή τόσο των μικρών μαθητών όσο και των

γονιών τους, μια και οι δραστηριότητες του «Μύρτιλλου» αφορούν όλα τα μέλη της κοινότητας.

- **Γνώση του αντικειμένου** Οι υπεύθυνοι του «Μύρτιλλου» διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση, έχοντας κάνει σπουδές τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Αυτό τους καθιστά γνώστες του παιδαγωγικού αντικειμένου και παράλληλα φορείς νέων τάσεων τόσο στην εκπαίδευση όσο και τις πολιτιστικές δραστηριότητες.
- **Η επαφή με την κοινότητα** Στα δυνατά στοιχεία του οργανισμού είναι η επαφή και η συνεργασία με την τοπική κοινότητα. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το «Μύρτιλλο» και η τοπική κοινότητα αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία, με το ένα να στηρίζει και να τροφοδοτεί δημιουργικά το άλλο.

Στις αδυναμίες του οργανισμού συγκαταλέγονται:

- **Έλλειψη σαφούς οργάνωσης** Σύμφωνα με τις πληροφορίες που συνελέγησαν, το «Μύρτιλλο» ακολουθεί τη δομή μιας εκπαιδευτικής και πολιτιστικής κολεκτίβας, Κυρίαρχο όργανο στη λήψη αποφάσεων και την οργάνωση των δραστηριοτήτων είναι η συνέλευση, στην οποία παίρνουν μέρος όλα τα μέλη του. Αυτός ο τρόπος λήψης αποφάσεων αντικατοπτρίζει στο έπακρο το δημοκρατικό πνεύμα που διακατέχει τον οργανισμό και υπογραμμίζει στην πράξη την ισότητα όλων των μελών, μια και οι αποφάσεις λαμβάνονται συλλογικά και δεν ακολουθούν τις προσταγές μια αυθεντίας ή ενός επικεφαλούς. Σύμφωνα με τις δηλώσεις των υπεύθυνων του οργανισμού, τυπικά υπάρχει κατανομή των αρμοδιοτήτων στα μέλη του, ωστόσο, αρκετές φορές μπορεί κάποια μέλη να επιφορτιστούν με περισσότερες αρμοδιότητες από κάποια άλλα, με συνέπεια τις προστριβές και εντάσεις.
- **Μη επαρκείς οικονομικοί πόροι/ έλλειψη κεφαλαίου** Οι ελλειπείς οικονομικοί πόροι καθώς και η έλλειψη κεφαλαίου αποτελεί μια σοβαρή αδυναμία, αλλά και γενικότερα για όποιον οργανισμό δραστηριοποιείται στον ευρύτερο χώρο του πολιτισμού. Αν και μέχρι τώρα με τα πενιχρά οικονομικά μέσα του «Μύρτιλλου» έγινε εφικτή η λειτουργία του, ωστόσο, η έλλειψη οικονομικών πόρων δεν ευνοεί την επέκταση και τον εμπλουτισμό των δραστηριοτήτων του οργανισμού. Παράλληλα, η οικονομική δυσπραγία είναι

ένας σοβαρός παράγοντας που μπορεί να προκαλέσει γενικότερη αστάθεια και μαρασμό στον οργανισμό και να απειλήσει τη βιωσιμότητά του.

- **Ύπαρξη μη σαφούς στρατηγικής.** Ίσως η μεγαλύτερη αδυναμία του «Μύρτιλλου» είναι η αδρή στρατηγική, τόσο σε επίπεδο εξασφάλισης οικονομικών μέσων όσο και σε επίπεδο επικοινωνιακής προώθησης του οργανισμού. Από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτει ότι υπάρχει ένας πολύ γενικός μελλοντικός σχεδιασμός, ένα περισσότερο όραμα θα το χαρακτηρίζαμε, για τη μορφή και τη λειτουργία του.

Ως ευκαιρίες για την ανάπτυξη και εξασφάλιση της βιωσιμότητας του «Κήπου των Παιδιών» μπορούν να χαρακτηριστούν:

- **Επιδότησεις από αναπτυξιακά και ευρωπαϊκά προγράμματα.** Τα αναπτυξιακά προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μια σημαντική βοήθεια στους νέους οργανισμούς και μάλιστα τα τελευταία χρόνια η χρήση τους είναι πολύ διαδεδομένη. Με την κατάθεση μιας σωστά δομημένης και επαρκούς πρότασης, το «Μύρτιλλο» αυξάνει τις πιθανότητες να λάβει μια τέτοια βοήθεια. Βέβαια, η υποβολή μιας τέτοιας πρότασης προϋποθέτει σωστή μελέτη, ακριβή και σαφή στρατηγικό σχεδιασμό, καθώς και την έρευνα προκειμένου να βρεθεί το κατάλληλο πρόγραμμα που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες του οργανισμού.
- **Νέες τάσεις στην εκπαίδευση (εναλλακτική εκπαίδευση)** Όπως έχει ήδη αναφερθεί και στο θεωρητικό μέρος, στις μέρες μας γίνεται πολύς λόγος για την εναλλακτική εκπαίδευση. Στην Ελλάδα, βέβαια, τα εναλλακτικά σχολεία δεν υπάρχουν σε νομικό πλαίσιο και λειτουργούν σε εθελοντική βάση. Εντούτοις, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει και στη χώρα μας κινήσεις για την αναγνώριση των εναλλακτικών σχολείων και των εναλλακτικών εκπαιδευτικών πρακτικών ως ισότιμα με τα σχολεία της τυπικής εκπαίδευσης.
- **Διαδίκτυο** Το Διαδίκτυο (Internet) θεωρείται σήμερα το πρωταρχικό και πιο βασικό εργαλείο για τη διάδοση ιδεών και την αναζήτηση γνώσης¹³.

Ως απειλές για τη βιωσιμότητα του «Μύρτιλλου» μπορούμε να χαρακτηρίσουμε:

¹³<http://www.enallaktikos.gr/ar14760el-protasi-ellinikis-drasis-gia-ta-anthrw-pina-dikai-wmataple-ides-gia-tin-ekpaideysi.htm>

- **Γενικότερη οικονομική αστάθεια.** Η εποχή που διάγουμε δεν έχει χαρακτηριστεί άδικα εποχή της πολιτιστικής και οικονομικής κρίσης. Η γενικότερη οικονομική δυσπραγία περιορίζει τις κινήσεις των πολιτιστικών οργανισμών από τη μια, αλλά από την άλλη δημιουργεί τις συνθήκες για την εξεύρεση έξυπνων λύσεων και εναλλακτικών, ώστε να επιτευχθεί η επιβίωση και εδραίωσή τους
- **Η μη κάλυψη οικονομικών υποχρεώσεων** Η αδυναμία κάλυψης των οικονομικών υποχρεώσεων του «Μύρτιλλου» είναι μια σοβαρή απειλή για την περαιτέρω βιωσιμότητα και εξέλιξή του. Μέχρι τώρα οι υπεύθυνοι του «Μύρτιλλου» έχουν κατορθώσει να καλύπτουν τα έξοδα του οργανισμού, αλλά κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι κάτι τέτοιο θα συμβαίνει σε περίπτωση που ο οργανισμός επεκταθεί και διευρύνει τις δραστηριότητές του, γεγονός που σημαίνει περισσότερα έξοδα.

Βιβλιογραφία

Petrin, T. and Gannon, A. (1997), Rural development through entrepreneurship. Rome.

Bruni, A., Gherardi, S. and Poggio, B. (2004), Doing Gender, Doing Entrepreneurship: An Ethnographic Account of Intertwined Practices. *Gender, Work and Organization*, 11(4), pp. 406-429.

Byrd, W.A. (1987), *Entrepreneurship, capital and ownership*, Washington, D.C., The World Bank, Mimeo

Kirzner, I. (1973), *Competition and Entrepreneurship*, Chicago: University of Chicago Press, in Gunning, J.P., *Israel Kirzner's Entrepreneurship*, (2004).

Stevenson, H. and Jarillo, J. (1986), Preserving Entrepreneurship: Entrepreneurial Management; *Strategic Management Journal*, pp. 11.

Gartner, W. B. (1990), What are we talking about when we talk about entrepreneurship? *Journal of Business Venturing*, 5 (1).

Shane S. (2000), Prior knowledge and the discovery of entrepreneurial opportunities, *Organization Science*, 11(4), pp. 448-469.

Drucker, P. (1985), *Innovation and Entrepreneurship*, Heinemann, London.

Khilstrom, R., and Laffont, J. (1979), A general equilibrium entrepreneurial theory of firm formation based on risk aversion, *Journal of Political Economy*, 87.

Brockhaus, R.H. (1980), Risk taking propensity of entrepreneurs, *Academy of Management Journal*

Cannon, T., Carter, S., Rosa, P., Baddon, L., and McClure, R. (1988), *Female entrepreneurship*, Scottish Enterprise Foundation, Department of Business and Management, University of Stirling.

Hisrich, R.D. and Peters, M.P. (1998), *Entrepreneurship* (4th edn.), McGraw-Hill, Boston

Borzaga, C. and Defourny, J. (2001), *The Emergence of Social Enterprise*, Routledge, Λονδίνο.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γ.Δ. Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (2003).

Γνώμη πρωτοβουλίας της Ο.Κ.Ε., (2013).

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2013), Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, 2011-2012: Η εξέλιξη των δεικτών της επιχειρηματικότητας στη διάρκεια της κρίσης

Κετζετσοπούλου, Μ. (2005), Μελέτη υποβληθείσα στην Διαχειριστική Αρχή Υπ. Απασχόλησης και στο Εθνικό Θεματικό Δίκτυο Κοινωνικής Οικονομίας με θέμα Κοινωνική οικονομία-Εννοιολογικοί ορισμοί και υπάρχουσα κατάσταση, κοινοτικής πρωτοβουλίας Equal, Α' κύκλου, Αθήνα, σελ. 9.

Εθνικό Θεματικό Δίκτυο Κοινωνικής Οικονομίας κοινοτικής πρωτοβουλίας Equal Α' κύκλου (2005), Οδηγός ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων, Υπ. Απασχόλησης & επτά (7) Αναπτυξιακές Συμπράξεις Κοινωνικής Οικονομίας κοινοτικής πρωτοβουλίας Equal, Αθήνα, σελ. 10-11.

Ουσταμπασίδης, Κ. και Κατσουλάκος, Ι. (1999), *Εφαρμοσμένη Βιομηχανική Οικονομική και Πολιτική*, Εκδόσεις Ζυγός, Θεσσαλονίκη.

Χρυσάκης, Μ., Ζιώμας, Δ., Χατζαντώνης, Δ. και Καραμητροπούλου, Ντ. (2002), Προοπτικές Απασχόλησης στον τομέα της Κοινωνικής οικονομίας. Σάκκουλα, Αθήνα, σελ. 33-38.